

Belediye Meclis Üyelerinin Seçimi ve Nitelikleri Hakkında Belediye Başkanlarının Düşünceleri: Eskişehir Örneği

Güner ALTINEL*
Alper ÖZMEN**

Öz: Yerel yönetimler; karar organları halk tarafından seçimle belirlenen, yerel coğrafi alanda faaliyette bulunan özerk kuruluşlardır. Yerel yönetimlerin genel karar organı olan meclislerin üyelerinin tespiti ve burada oluşan parti temelli sayısal çoğunluk, alınan kararların yönünü oldukça etkilemektedir. Bu çerçevede çalışmanın amacı, belediye başkanlarının büyükşehirlerde ilçe belediye meclis üyelerinin belirlenmesinde, hangi ölçütlerin belirleyici olması gerektiğini düşündüklerini saptamaktır. Bir büyükşehir ve on dört ilçe belediyesine sahip olan Eskişehir ili örneklem olarak seçilmiştir. Çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden derinlemesine görüşme tekniği kullanılmıştır. Bu kapsamda büyükşehir belediye başkanı ve ilçe belediye başkanlarıyla derinlemesine görüşme gerçekleştirilmiştir. Belediye başkanlarının tamamı seçilme yeterliliğine sahip olan herkesin belediye meclisi üyesi olabileceğini belirtmiştir. Belediye başkanlarının önemli bir çoğunluğu mecliste alınan kararların yerindeliği açısından meclis üyelerinin bilgi ve uzmanlığa sahip nitelikli kişilerden oluşması gerektiğini ifade etmiştir. Büyükşehir Belediye Meclisinin temsil adaleti açısından zayıf olduğunu görüşmeye katılanların yarısından fazlası onaylamıştır. Meslek kuruluşlarının alanlarına ilişkin konularda mecliste görüş bildirmeleri, gerekirse bir rapor hazırlamaları önemli bir çoğunluk tarafından uygun görülmüştür. Ayrıca ilçe belediye meclisinde ihtisas komisyonu başkanlığı yapan kişilerin büyükşehir belediyesinde de aynı ihtisas komisyonunun başkanlığını üstlenmesi belediye başkanlarının önemli bir çoğunluğu tarafından sakıncalı bulunmuştur. Belediye meclislerinde kadın temsili konusunda da tüm belediye başkanları, kadın meclis üyesi sayılarının yetersiz olduğunu vurgulamış ve seçmen nüfusunun yarısını oluşturan kadınların yeterince temsil edilmediğini belirtmişlerdir. Görüşmeler sonucunda belediye başkanları, büyükşehir yasasının tekrar gözden geçirilerek yeniden düzenlenmesi ve yerel yönetimlerin daha fazla demokratikleştirilmesi yönünde görüş bildirmiş ayrıca ilçe belediyelerinin güçlendirilmesi konusunda hemfikir olmuşlardır.

* Daire Başkanı, Eskişehir Büyükşehir Belediyesi Yazı ve Kararlar Dairesi, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi ABD Tezsiz Yüksek Lisans Mezunlu, galtinel@eskisehir.bel.tr, Orcid No: 0009-0006-3583-5798

** Prof. Dr., Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İİBF Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, aozmen@ogu.edu.tr, Orcid No: 0000-0002-4185-4382

Anahtar Kelimeler: Yerel Yönetimler, Büyükşehir Belediyesi, Büyükşehir İlçe Belediyesi, Meclis Üyeliği.

Views of Mayors About the Election and Qualifications of Municipal Council Members: A Sample of Eskişehir

Abstract: Local governments are autonomous institutions operating in a specific geographical area, with decision-making bodies elected by the public. The determination of members in councils, which serve as the general decision-making body of local governments, and the resulting numerical majority based on party affiliations significantly influence the direction of decisions made. The aim of this study is to determine which criteria mayors think should be decisive in determining district municipal council members in metropolitan cities. The sample for this study was selected from the province of Eskişehir, which consists of fourteen district municipalities and one metropolitan municipality. The study employed a qualitative research method using an in-depth interview technique. In this context, in-depth interviews were conducted with the metropolitan mayor and the mayors of the district municipalities. All mayors stated that anyone who is eligible to be elected can be the city councilor. A significant majority of the mayors expressed the necessity for council members to possess knowledge and expertise to ensure the appropriateness of decisions made by the council. More than half of the participants confirmed that the Metropolitan Municipality Council is weak in terms of fair representation. The expression of opinions by professional organizations regarding matters within their fields during council sessions and, if necessary, preparing a report has been deemed appropriate by a significant majority. Moreover, a significant majority of mayors found it objectionable for people who chaired the expertise commission in the district municipal council to also chair the same expertise commission in the metropolitan municipality. All mayors emphasized the inadequacy of female representation in municipal councils, highlighting that the number of female council members is insufficient, and they noted that women, constituting half of the voting population, are not adequately represented. As a result of the meetings, the mayors expressed their views in favor of a reevaluation and revision of the metropolitan law to further democratize local administrations. Additionally, there is a consensus among them regarding the empowerment of district municipalities.

Keywords: Local Governments, Metropolitan Municipality, Metropolitan District Municipality, Council Membership.

Giriş

Yerel yönetimler; demokratik niteliğe sahip olduğu genel kabul gören, özerk kamu idareleridir. Örgütlerin kuruluşunda etkililik fonksiyonu merkeze alınan bir unsur olarak görülürken yerel yönetimlerde demokratiklik, etkililiğe göre daha fazla değer ifade etmektedir. Bölge halkı tarafından seçim yoluyla belirlenen yerel yönetimlerin demokratik yönünün yerel hizmetlerin yürütülmesi işlevinin önüne geçmesi, uzun bir süre tartışmaların merkezi olmuştur (Çitci, 1996: 5). Şüphesiz yerel yönetimlerin başarı ve yetkinliği; özgürlük, etkinlik, demokrasi ve katılım gibi kriterleri gerçekleştirmeleriyle değerlendirilir (Tekeli, 1983: 3). Ancak

belirtildiği üzere demokratiklik, bu idarelerin etkili işlemesinden daha öte bir anlam kazanmaktadır.

Türkiye’de 1984 yılından itibaren büyük yerleşim yerlerinde uygulanan iki kademeli metropol belediye sistemi, bir anakent belediyesi ve buna bağlı ilçe belediyelerinden oluşmuştur. 20 yıl süren bu uygulama 2004 tarihinde yerini yerel yönetim reformu çerçevesinde hazırlanan 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu’na bırakmış; 2012 tarihinde ise 6360 sayılı kanunla büyükşehirlerde önemli değişiklikler getiren reform nitelikli düzenlemeler gerçekleştirilmiştir (Eryılmaz, 2018: 216). 2012 yılında kabul edilen bu sistem, büyükşehir belediyelerinin yetki ve sorumluluk sınırlarını il mülki sınırlarına taşımış, büyükşehir ilçe belediyelerinin sınırları ise ilçe mülki sınırları olmuştur. Ölçek ve konu olarak genişleyen büyükşehir yönetiminin görev ve yetki alanları; daha önce 2004 yılındaki 5216 sayılı Kanunun ilk halinde yalnızca İstanbul ve Kocaeli için il mülki sınırları olarak düzenlenmişken 2012 tarihli Kanun, tüm büyükşehir belediyeleri için il mülki sınırı uygulamasını geçerli hale getirmiştir.

Bilindiği gibi 2972 ve 5216 sayılı Kanunlar, büyükşehir belediye meclis üyelerinin belirlenmesini doğrudan seçim metoduna dayandırmamıştır. Kanunlar, BŞB meclisinde iki tür üye yaklaşımı benimsemiştir. Buna göre 5216 sayılı Kanunun 12. maddesinde büyükşehir ilçe belediye başkanları BŞB meclisinin doğal üyesi olarak kabul edilmiş; 2972 sayılı Kanunun 6. maddesinde de ilçe belediye meclis üyelerinin beşte birinin BŞB meclisine katılacağı hususu hüküm altına alınmıştır.

Karar organlarının seçimle belirlenmesi, kuşkusuz yerel demokrasinin temel ilkesidir. Yerel nitelikli kararların alınması ve işletilmesinde yönetim organlarının seçilmiş olması, temsil makamına siyasi meşruiyet kazandırmaktadır (Önder, 2013: 316). Büyükşehir yönetimleriyle ilgili getirilen düzenleme, ilçelerden belirli oranlarda meclis üyesini büyükşehir belediye meclisine taşıdığından bu uygulama nüfus faktörü kapsamında temsilde adalet yönünden eleştirilmiştir. BŞB meclisinin bu şekilde oluşturulması, ihtisas komisyonlarını da etkilemiş, ilçe belediye meclis komisyonunda başkanlık yapan üyelerin büyükşehir ihtisas komisyonunda da aynı görevi yapıyor olması gibi sonuçlar doğurmuştur. 5216 sayılı Kanuna göre imar ve bayındırlık komisyonu, çevre ve sağlık komisyonu, plân ve bütçe komisyonu, ulaşım komisyonu ve eğitim-kültür-çocuk ve spor komisyonu kurulması zorunlu tutulmuş; ihtisas komisyonlarının görev alanına giren işlerin bu komisyonlarda görüşüldükten sonra büyükşehir belediye meclisinde karara bağlanacağı hüküm altına alınmıştır.

Diğer taraftan belediye meclisinin şekillenmesinde sayı üstünlüğünü çoğunlukla belediye başkanının partisi sağlamaktadır. Böylelikle seçim öncesi aynı siyasi parti teşkilatında birlikte siyaset yapan kişiler, seçim partilerince kazanıldığında bu kez kadro olarak belediye yönetiminde görev alabilmektedirler

(Azaklı ve Özgür, 2005: 309). Bu durum yönetsel açıdan belediye başkanına önemli derecede güç katmaktadır. Ancak belediye başkanının bağlı olduğu siyasi partiden seçilen kişilerin de bulunduğu belediye meclisinde, üyelerin bilgi ve deneyimine ne ölçüde ihtiyaç duyduğu merak konusudur. Bu çerçevede çalışmanın amacı, BŞB meclis üyelerinin seçim yöntemi ve nitelikleri hakkında belediye başkanlarının görüşlerini tespit edip değerlendirmektir. Bunun için Eskişehir ilinde büyükşehir belediye başkanı ve ilçe belediye başkanlarıyla yapılan derinlemesine görüşme çerçevesinde başkanlara; temsilde adalet, meclis kararlarının yerindeliliğini etkileyen unsurlar, meslek kuruluşlarının uzmanlık alanlarına ilişkin konularda mecliste görüş bildirmeleri, ihtisas komisyonunun yapısı ve kararları, mecliste kadın temsili gibi konular esas alınarak sorular yöneltilmiştir. Çalışmanın teorik kısmında “Belediyelerde Başkan Meclis İlişkisi” ve “Temsilde Adalet İlkesinin Büyükşehir Belediye Meclisine Yansımaları”ndan bahsedilecek olup yöntem kısmında belediye başkanlarıyla yapılan görüşme ve bunlara verdikleri cevaplar analiz edilecektir.

Belediyelerde Başkan-Meclis İlişkisi

Bir ülkede özerk ve demokratik yerel yönetimlerin bulunması, o ülkedeki demokrasinin işleme düzeyi hakkında bilgi verir. Yerel hizmetlerle ilgili karar alma ve bunları uygulamak için kaynak oluşturma yetkilerinin mahalli temsil edici organlar aracılığıyla gerçekleştirilmesi, orada kendi kendini yönetme sisteminin var olduğuna işaret eder (Yalçındağ, 1992: 3).

Türkiye’de belediye sisteminde yürütme yetkisi, yalnızca belediye başkanına verilmiş; başkanın doğrudan tek dereceli seçimle belirlenmesi ona ciddi bir siyasal meşruiyet ve güç kazandırmıştır. Belediye başkanı, aynı zamanda belediyenin diğer temel organları olan belediye meclisi ve encümeninin de başkanlığını yürüttüğünden sistem içerisinde başrolü üstlenen pozisyondadır. Başkanın bu rolü, onu bir taraftan belediye teşkilatı içerisinde merkezi bir konuma taşırken diğer taraftan yürütme ve karar organı arasında iletişim ve koordinasyonu sağlamak, tüm bilgi ve yetkiyi kendisinde toplamak gibi işlevlerle, genel karar organı olan meclis karşısında da güçlü kılmıştır (Erder ve İncioğlu, 2008: 34).

Yerel yönetimlerde karar organı fonksiyonu verilen meclislerin, yetki ve sorumlulukları ile yapısal özellikleri büyük öneme sahiptir. Seçildiği bölgede yerel halkı temsil ettiği kabul edilen bu organ; mahalli nitelikli hizmetlere ilişkin temel kararlar almak, hizmetlerin etkili bir şekilde yerine getirilebilmesi için “kaynak, örgüt, personel” planlaması yapmak, yerel topluluğun günlük hayatını kolaylaştıracak kurallar belirleyip bunlara ilişkin yaptırım koymak gibi işlevsel yönü yüksek görevlerle donatılmıştır (Yalçındağ, 1997: 3). Belediye meclisinin teşkili, meclisin demokratik vasfını ve belediye içindeki yerini tayin eden önemli bir aşamadır. Meclise kaç üye seçileceği, adaylık süreci, aday belirlemede siyasi partilerin etkisi, seçim sistemi yerel siyasetin dikkate aldığı temel meselelerdir

(Oktay, 2016: 361). Mahalli İdareler ile Mahalle Muhtarlıkları ve İhtiyar Heyetleri Seçimi Hakkında Kanun'un 5. maddesine göre belediye meclislerinin üye sayıları nüfus esasına göre belirlenmiş olup belediye sınırları içinde ikamet eden vatandaşların sayısına göre 9 ila 55 arasında değişim göstermektedir. Nüfusu 10.000'e kadar olan belediyeler en az meclis üyesine sahip olan yerlerdir. 1 milyonun üzerinde nüfusun olduğu yerlerde ise en çok 55 üye, sabit rakam olarak belirlenmiştir.

Türkiye'de ilk kez 1984'te büyükşehir belediye sistemine geçilmiş ve kademeli olarak yapılan hukuki düzenlemelerle belirli bir gelişme sağlanmıştır. İki kademeli sistemde alt kademede ilçe belediyeleri, üst kademede ise büyükşehir belediyesi bulunmaktadır. BŞB meclis üyelerinin diğer belediyeler gibi doğrudan halk tarafından seçilmemesi, ilçelerden gelen belediye başkan ve belediye meclislerinin 1/5 üyesinin bir araya gelmesinden oluşması BŞB meclisinin yapısını bir "İlçeler Kurulu"na benzetmiştir (Erder ve İncioğlu, 2008: 35). 3030 ve özellikle 5216 sayılı BŞB Kanunlarında, başkan ve meclis arasında bir güç dengesi oluşturmak amaçlanmış ancak büyükşehir belediye başkanlarının meclise karşı güçlü pozisyonu değiştirilememiştir. Ancak meclisteki siyasi partilerin temsil ettiği üye sayısında belediye başkanıyla aynı partiye mensup üyeler çoğunluğu oluşturamazsa, bu durumda 5216 sayılı Kanunun hedeflediği dengenin oluşması mümkün olabilecektir (Özgür ve Savaş Yavuzçehre, 2016: 923-924).

İl, ilçe ve belde belediyelerinde; üyeleri doğrudan ve tek dereceli sistemle seçilen belediye meclisinin gündemi, toplantısı ve idaresi belediye başkanlarınca yerine getirilmektedir. Büyükşehir belediyesinde, meclisin oluşumu farklılık arz etse de başkanın meclis üzerindeki yetkileri aynıdır. Meclis üyelerinin gündem önerme hakkı bulunmakla birlikte meclis üye tamsayısının salt çoğunluğunun onayına ihtiyaçları vardır. Belediye başkanı; meclisin kararlarını hukuka aykırı gördüğü takdirde veto etme ve veto sonrası ilgili kararı meclisin üye tamsayısının salt çoğunluğu ile kabul etmesi durumunda idari yargıya götürerek iptalini isteyebilme yetkisine sahiptir. Meclis üyelerinin de karara yönelik aralarında ihtilaf çıkması halinde idari yargıya gitme yetkisi bulunmaktadır. Öte yandan stratejik plan, performans programı, bütçe ve kesin hesap, borçlanma, norm kadro gibi konularda meclisin onayı gerekmektedir. Meclis, faaliyet raporunun değerlendirilmesi ve gensoru gibi denetim usulleriyle başkanın görevden düşmesine yol açacak işlemlere imza atabilmektedir. Ancak şunu da belirtmek gerekir ki mecliste siyasi partilerin kendi içlerinde bir dayanışma bulunmaktadır. Dolayısıyla oylamada aynı partililer çoğunlukla ortak irade açıklaması yapmaktadırlar. Muhalefet durumundaki partiler de bağımsız olarak veya kendi aralarında çeşitli konularda iş birliği yaparak mecliste başkan ve partisinin görüşüne katılmama davranışını ortaya koyabilmektedirler. Bu nedenle siyasi partiler, mecliste gündem maddeleri oylanırken belediye başkanlarının elini güçlendirmek veya etkin bir denetim sağlamak için meclis çoğunluğunu elde etmek isterler.

Meclis kararlarını etkileme potansiyeli olan bir başka ünite de bilgi/tecrübe yönü öne çıkan, ihtisas komisyonlarıdır. Yerel nitelikli faaliyetlerin teknik açıdan genişlemesi ve daha karmaşık hale gelmesi uzmanlaşma ihtiyacını ortaya çıkarmıştır. Belediye meclislerinin karar alma sürecinde gereksinim duyulan uzman görüşü için meclis ihtisas komisyonları oluşturulmuştur. Bu komisyonlar, gündemde yer alan konulara yönelik detaylı inceleme ve değerlendirmeleriyle meclis kararlarının daha doğru şekilde alınmasına yardımcı olmaktadır (Oktay, 2016: 375). Ön inceleme isteyen konularda inceleme yaparak tavsiye niteliğinde görüş bildirme, kurulun temel özelliğidir. Kararları kesindir ve yürütülmesi zorunlu işleve sahip değildir (Yeter, 1996: 42).

Tablo 1. Eskişehir Büyükşehir Belediye Meclisince alınan kararların yıllara ve konularına göre dağılımı

Konular/Yıllar	2019	2020	2021	2022	2023	TOPLAM
İmar	153	116	191	139	92	691
Emlak	18	33	21	15	19	106
Mali	30	46	25	42	39	182
Tarifeler	7	9	14	16	36	82
Seçimler	11	12	14	12	18	67
Diğer	60	28	75	71	63	297
TOPLAM	279	244	340	295	267	1.425

Kaynak: Belediye Meclisince alınan kararlar
<https://www.eskisehir.bel.tr/belediye-meclis-kararlari>

2019 seçimleri sonrası 5 yıl içerisinde Eskişehir Büyükşehir Belediye Meclisine gelen konular Tablo 1’ de gösterilmiştir. Teknik bilgi isteyen konular, özellikle imar ile ilgili gündem maddeleri toplantılarda yoğun bir şekilde yer tutmuştur. Buna göre örneğin gündemine imar ile ilgili bir konu gelecek olan Belediye Meclisi, karar alabilmek için imar komisyonunun raporunu beklemek zorundadır. Her ne kadar bağlayıcı olmasa da raporun uzman kişilerin görüşüne dayandırılarak hazırlanmış olması ve bu çerçevede meclisin toplantı öncesi konuya ilişkin bilgi almasının sağlanması, kararların oylanması aşamasında önemli bir fonksiyon taşımaktadır.

Temsilde Adalet İlkesinin Büyükşehir Belediye Meclisine Yansımaları

Sayısal veya orantısız temsilin doğru ve adil olarak tespiti, temsil adaletinin sağlanması açısından son derece önemlidir. Bilindiği gibi temsilde adalet ilkesi, oy veren yurttaşların iradesinin adil bir şekilde meclise yansıtılmasını ifade etmektedir. Genel anlamda bu kavram; ülkedeki çeşitli kesimlerin güçleri oranında adil olarak temsil edilmesi, seçmen eğilimlerinin meclise tam yansıtılması veya bu mümkün değilse en azından orantılı olarak dağıtılması, partiler arasındaki oy dağılımının meclisteki sandalye dağılımına eşit olması gibi çeşitli tanımlamalarla ifade edilmektedir (Kılıçoğlu, 2016: 4). Eğer seçim sistemi Özbudun'un belirttiği gibi (2014: 282), seçmenler tarafından kullanılan oyun meclisteki sandalyelere dönüşmesinde uygulanan kurallar ise iki ilkenin zarar görmemesi gerekmektedir: “Yönetimde İstikrar” ve “Temsilde Adalet”. Yönetimde İstikrar; sürekli, düzenli hükümetlerin/yönetimlerin kurulmasını hedefler. Temsilde Adalet ise vatandaşların seslerinin eşit ya da eşite yakın bir şekilde temsil makamında görünmesini kapsar.

Seçim sistemleri, yurttaşların siyasi partiler veya bağımsız adaylar için vermiş oldukları oyları aynı oranda meclislere aksettirmezler. Bazı partiler seçimlerde aldıkları oyun üzerinde, bazıları elde ettikleri oy oranının altında temsil oranlarıyla mecliste yer bulurlar. Birtakım partilerse yeterli oy oranına sahip olmamalarından dolayı temsilci çıkaramayıp meclis dışı kalırlar. Mecliste kazanılan sandalyelerin oranı ilgili partinin oy oranından yüksekse “aşkın temsil”, düşükse “eksik temsil” ortaya çıkmaktadır. Bir ülkede aşkın temsil ya da eksik temsil oranları yüksek düzeyde ise bu durum, sistemin temsilde adalet ilkesine önem vermediğini göstermektedir (Tuncer, 2006: 168).

O halde temsilde adalet, siyasi partilerin oy oranlarına göre sandalye sayısı elde etmeleri anlamına gelmektedir. Bir ülkedeki seçim sistemi, bazı partilerin meclislerde güçlü temsilini sağlarken kimi partilerin de eksik temsiline veya temsil edilememesine yol açmaktadır. Bu tür sistemler, temsilde adaleti bozan bir etki oluştururlar (Çınar ve Göksel, 2019: 36). BŞB meclislerinin oluşumunda da “temsilde adalet” ilkesinin sağlanamadığı ileri sürülmektedir (Arıkboğa, 2009: 737). BŞB meclisleri için seçimde ayrı bir pusula bulunmaması ve ilçe belediye başkanlarının doğal üye olduğu, ilçe belediye meclis üyelerinin beşte birinin de BŞB meclisinin üyelerini oluşturduğu sistem; temsilde adalet ilkesinin zarar gördüğü gerekçesiyle literatür ve uygulayıcılar tarafından tartışılmıştır. Şöyle ki BŞB meclisinin üye sayısı ilin nüfusuna göre belirlenmemekte, büyükşehir ilçe belediyelerinin kendi nüfusları ve ilçe belediyelerinin sayısına göre şekillenmektedir. Bu sistem yalnızca BŞB meclisinin üye sayısını değil, meclisin bölgesel üye bileşimi ve ilçe belediyeleri arasında oluşan temsil adaletsizliğini de etkilemektedir.

Çalışmanın örneklemini olarak belirlenen Eskişehir ilçeleri belediye meclis üyeliği seçim sonuçlarının düzenlendiği Tablo 2’de nüfus olarak küçük ilçelerin kendi seçim bölgelerinden aldığı oylar tüm ilde kullanılan oylara oranlandığında bir tanesinin % 2,56, dört tanesinin % 1-2’lik dilim arasında; yedi tanesinin de % 1’in altında olduğu görülmektedir. Ancak iki büyük ilçenin toplamda % 85’in üzerinde oy aldığı açıkça ortadayken büyükşehir belediye meclisine gönderdikleri meclis üye sayılarında aynı doğru orantı bulunmadığı anlaşılmaktadır.

Tablo 2. Eskişehir İli İlçeleri 2019 Yerel Seçimleri Belediye Meclis Üyeliği Seçim Sonuçları

İlçe	Kullanılan Oy	Toplam Oya Oranı	BŞB Meclis Üye Sayıları *	BŞB Meclis Üyesi Oranı
Alpu	8.062	1,48%	3	6,67%
Beylikova	4.785	0,88%	2	4,44%
Çifteler	9.609	1,76%	3	6,67%
Günyüzü	4.542	0,83%	2	4,44%
Han	1.747	0,32%	2	4,44%
İnönü	4.880	0,90%	2	4,44%
Mahmudiye	5.228	0,96%	2	4,44%
Mihalgazi	2.465	0,45%	2	4,44%
Mihalıççık	6.191	1,14%	2	4,44%
Odunpazarı	249.019	45,73%	8	17,78%
Sarıcakaya	3.606	0,66%	2	4,44%
Seyitgazi	10.032	1,84%	3	6,67%
Sivrihisar	13.952	2,56%	4	8,89%
Tepebaşı	220.394	40,48%	8	17,78%
Toplam	544.512	100,00%	45	100,00%

Kaynak: Oy sayıları için <https://www.sozcu.com.tr/secim2019/eskisehir>

Arıkboğa’ya (2014: 39-41) göre temsilde adaletsizliğin nedenleri coğrafi ve siyasi olarak ikiye ayrılmaktadır. Coğrafi temsil adaletsizliğinin temel sebebi büyükşehir belediyelerindeki ilçe sayılarıyla ilgili değildir. Sorunun oluşum kaynağı, ilçe nüfuslarına göre büyükşehir belediye meclisine gönderilen üye sayıları arasındaki bağlantıdır. İlçe belediye meclislerinden, büyükşehir belediye

meclislerine kaç üyenin gideceği 2972 sayılı Kanunun 5. maddesindeki nüfus dilimleri ile belirlenmiştir. Ancak nüfus dilimleri büyükşehir belediye meclis yapısına göre hazırlanmadığından sorun teşkil etmekte ve küçük ilçe belediyelerinin nüfuslarına oranla çok daha yüksek düzeylerde mecliste temsil edilmesine yol açmaktadır. Sonuç olarak, büyükşehir belediyesi içindeki ilçe nüfusları arasındaki büyük farklılık; coğrafi temsilde adaletsizliğin ana kaynağı olarak ortaya çıkmaktadır. Siyasi temsil adaletsizliğinin sebepleri ise büyükşehir belediye meclis yapısının oluşma şeklinden kaynaklı ilçe belediye meclis seçimlerindeki siyasi temsilde adalet veya adaletsizlik üzerinedir.

Eskişehir örneği özelinde aşağıdaki Tablo 3 değerlendirildiğinde; toplam nüfusu 887.475 olan şehrin toplam 14 ilçesi bulunmaktadır. İlçelerden kent merkezinde olan Odunpazarı ve Tepebaşı'nın toplam nüfusları 783.611 iken diğer 12 ilçenin toplam nüfusu 103.864'tür. Ancak büyükşehir belediye meclisinde toplam üye sayısı 45 iken büyük iki ilçe 16 üye ile temsil edilmekte, düşük nüfuslu 12 ilçe 29 üye ile temsil edilmektedir. Temsilde adalet bakımından değerlendirildiğinde nüfusu %88,30 oranında yoğunluk taşıyan iki ilçe büyükşehir meclisinde % 35,55 oranında temsil edilirken nüfus yoğunluğu 11,70 olan on iki ilçe mecliste % 65,45 oranında temsil edilmektedir. Bu iki temsil, nüfuslarına oranlandığında yaklaşık 7,5 katlık bir fark bulunmakla birlikte düşük nüfusa sahip olan ilçeler, büyükşehir meclis temsiline 1,8 kat fazla temsil edilmektedirler. Bu oranlardan da görüleceği üzere nüfusu büyük ilçeler ile küçük nüfuslu ilçeler arasında coğrafi anlamda ciddi oranda temsilde adaletsizlik mevcuttur.

Tablo 3. Eskişehir Büyükşehir Belediyesi ve İlçe Belediyelerine Ait 2019 Yerel Seçimleri Meclis Üye Sayısı ile Üyelerin Partiler Kapsamında Dağılımı

Belediye	Parti	Nüfusu	Meclis Üyesi	Ortalama Temsil (İlçe)	Ortalama Temsil (BŞB)	Büyükşehir Belediyesi'ne Gönderdiği Üye Sayısı ¹	Büyükşehir Belediyesine Gönderilen Meclis Üyelerinin Partisel Dağılımı (İlçe Belediye Başkanı Dâhil)			
							CHP	AKP	DSP	MHP
							%	%	%	%
Büyükşehir Belediyesi ²	CHP	887.475	45	-	19.722	-	22	20	2	1
Alpu	CHP	10.974	11	998	3.658	3	3	-	-	-
Beylikova	AKP	6.400	9	711	3.200	2	-	2	-	-
Çifteler	MHP	14.878	11	1.353	4.959	3	2	-	-	1
Günyüzü	AKP	5.671	9	630	2.836	2	-	2	-	-
Han	CHP	2.117	9	235	1.059	2	2	-	-	-
İnönü	AKP	6.514	9	724	3.257	2	-	2	-	-
Mahmudiye	CHP	7.808	9	868	3.904	2	2	-	-	-
Mihalgazi	AKP	3.138	9	349	1.569	2	-	2	-	-
Mihalıççık	DSP	8.171	9	908	4.086	2	-	-	2	-
Odunpazarı	CHP	413.461	37	11.175	51.683	8	5	3	-	-
Sarıcakaya	AKP	4.854	9	539	2.427	2	-	2	-	-
Seyitgazi	CHP	13.009	11	1.183	4.336	3	3	-	-	-
Sivrihisar	AKP	20.330	15	1.355	5.083	4	-	4	-	-
Tepebaşı	CHP	370.150	37	10.004	46.269	8	5	3	-	-

Kaynak: Nüfus verileri TÜİK'ten, ilçe meclis üye sayıları Eskişehir Büyükşehir Belediyesinden, BŞB meclis üyesi sayıları eskisehir.bel.tr/meclis-uyeleri sayfasından alınmıştır.

¹ İlçe Belediye Başkanları dâhildir.

² Büyükşehir Belediye Başkanı, Tablo 2'nin 1'inci satırında yer alan meclis üyesi sayısına dâhil edilmemiştir.

Tablo 3'e göre on dört ilçesi olan Eskişehir ilinde 2019 yerel seçim sonuçlarına göre yüksek nüfusa sahip iki ilçe belediyesi, düşük nüfusa sahip dört ilçe belediyesi ve büyükşehir belediye başkanlığını kazanan siyasi partide meclis çoğunluğu bulunmaktadır. Ancak ortalama temsil oranları dikkate alındığında düşük nüfuslu ilçelerin yüksek nüfuslu iki ilçeye göre daha fazla temsil edildiği görülmektedir. Örneğin Odunpazarı ilçe belediyesinin bir meclis üyesi 51.683 kişiyi, Han ilçesi belediyesinin bir meclis üyesi 1.059 kişiyi, Sivrihisar ilçe belediyesinin bir meclis üyesi 5.083 kişiyi büyükşehir belediye meclisinde temsil etmektedir. Bu bağlamda, Odunpazarı ile Han ilçelerinin büyükşehir belediye meclisindeki ortalama temsil sayıları arasında yaklaşık 49 kat fark olduğu ortadadır. Hal böyle iken nüfusu küçük ilçeler ile büyük ilçeler arasındaki temsilci sayısı arasındaki açık farklar, coğrafi açıdan temsilde adaletsizliği gözler önüne sermektedir. Dolayısıyla Çiftçi'nin de belirttiği gibi (1996: 8) demokratik ve etkili bir sistemin ön şartı; kamusal hizmet ve kaynaklardan faydalanan grupların, yerel yönetimlerin karar organlarında dengeli bir şekilde temsil edilmesidir. Bunu sağlamak için de temsilde adalet ilkesine uygun bir meclis seçim usulünün getirilmesi gerekmektedir.

Yöntem

Demokrasinin gelişmesi ve benimsenmesinde önemli rolü olduğu kabul edilen yerel yönetimlerin Ortaçağ komünlerinden günümüze özgürlük, eşitlik, temsil, katılım gibi ilkeler üzerinde yükseldiği bilinmektedir (Görmez, 2000: 81). Bu çalışmada, büyükşehir belediye meclisi üyelerinin seçim ve niteliği, temsilde adalet, ihtisas komisyonları yapı ve işleyişi, meclisteki kadın üyelerin oranı belediye başkanlarının görüşleri çerçevesinde değerlendirilecektir. Eskişehir Büyükşehir Belediyesi örneklemini üzerinden yürütülen araştırmada nitel yöntem olan derinlemesine görüşme uygulanmış, Büyükşehir Belediye Başkanı ve 13 ilçe belediye başkanıyla görüşmeler gerçekleştirilmiştir.

Nitel araştırmanın özelliği, tümevarımcı bir perspektifle doğal ortamında olgu ve olayları betimleyerek katılımcıların düşüncelerini anlama ve aktarma yaklaşımına sahip olmasıdır. Verilerin toplanmasında doküman inceleme, görüşme, gözlem ve odak grup görüşmesi olmak üzere dört tür metot uygulanmaktadır (Çokluk vd., 2011: 96). Çalışmada tercih edilen derinlemesine görüşme ise konu kapsamında araştırmacı ve katılımcı arasında sözlü olarak yapılan veri toplama yöntemidir. Bu teknik daha çok anket veya betimleyici çalışmalarda tercih edilebilmektedir. Ayrıntılı veya çok yönlü bilgi edinmeyi sağlayan bu metotta planlı ve tutarlı soruların sorulması alınan cevapların geçerliliğini artırmaktadır. Derinlemesine görüşmeler, zaman konusunda genişlik istese de nitelikli veriler elde edilmesini sağladığından isabetli yöntemlerden biri olarak kabul edilmektedir. Veri toplama yaklaşımı yüz yüze görüşme ve karşılıklı bilgi alma şeklinde yapıldığından diğer tekniklerden farklıdır (Uslu ve Demir, 2023: 290-291).

Eskişehir ilinde bulunan Büyükşehir, Alpu, Beylikova, Çifteler, Günyüzü, Han, İnönü, Mahmudiye, Mihalgazi, Mihalıççık, Odunpazarı, Sarıcakaya, Seyitgazi, Sivrihisar ve Tepebaşı belediye başkanlarına açık uçlu sorular yöneltilmiştir. Görüşmeye Eskişehir Büyükşehir Belediye Başkanı, iki merkez ilçe olan Odunpazarı ve Tepebaşı belediye başkanları, 12 kırsal ilçeden³ 11 kırsal ilçenin belediye başkanları olmak üzere toplamda 14 belediye başkanı katılım göstermiştir. Bir kırsal ilçe belediye başkanı görüşmeye katılmak istemediğini beyan etmiş ve görüşmeyi kabul etmemiştir.

Görüşme yapılan belediye başkanları dört farklı siyasi partiyi temsil etmektedirler. Bu siyasi partiler alfabetik sıra ile Adalet ve Kalkınma Partisi (AK Parti), Cumhuriyet Halk Partisi (CHP), Demokratik Sol Parti (DSP) ve Milliyetçi Hareket Partisi (MHP)'dir. AK Partinin beş, CHP'nin yedi, DSP'nin bir ve MHP'nin bir belediye başkanı ile mülakatlar gerçekleştirilmiştir. Farklı siyasi partilerden belediye başkanlarının bulunması hem siyasi örgütlerin meclis üyeliğine bakış açıları hem de başkanların görüşme sırasındaki görüşlerinin çeşitliliği açısından önem arz etmektedir.

Görüşmelerden önce tüm belediye başkanlarına yapılacak mülakatın amacı, içeriği ve kapsamı konularında bilgilendirme yapılmış ve K1, K2, K3, ... K14 (K=Katılımcı) gibi kodlar verilmiştir. Belediye başkanlarının hangi belediyeyi ve hangi siyasi partiyi temsil ettiklerine dair bilgiler paylaşılmamıştır. Belediye başkanları ile yapılan görüşmeler kapsamında mülakatlarda ön açıklama ile soru ve cevap için toplam 12 saat 4 dakika vakit harcanmıştır. Ayrıca mülakatlar belediye başkanlarının iş yoğunlukları sebebiyle 76 günde tamamlanabilmiştir.

Mülakatlardan önce belediye başkanlarına araştırmanın amacı ve verilerin ne için kullanılacağı ile ilgili açıklamalar sözlü olarak yapılmış; daha sonra bu bilgiler yazılı olarak Araştırma Yöntemi Belgesi ve Görüşme Formuyla birlikte kişisel e-posta adreslerine gönderilmiştir. Mülakatlar belediye başkanları ile yüz yüze yapılmış ve mülakat sırasında zaman ve veri kaybı yaşanmaması açısından belediye başkanlarından izin alınarak kayıt cihazı kullanılmıştır. Daha sonra ses kayıtları deşifre edilerek her bir görüşmeci için ayrı bir metin dosyası oluşturulmuştur. Soruların her biri için belediye başkanlarından alınan yanıtlar; tüm kayıtların metin dosyasına dönüştürülmesinin ardından ayrıntılı olarak incelenmiş, cevapları tek tek ve toplu olarak analiz edilerek değerlendirilmiştir.

Belediye Meclis Üyelerinin Seçilme Yeterliliği

Belediye meclis üyelerinin seçilme kriterleri 2972 sayılı Mahalli İdareler ile Mahalle Muhtarlıkları ve İhtiyar Heyetleri Seçimi Hakkında Kanun'un "Seçilme Yeterliliği" başlıklı 9. maddesi ile 2839 sayılı Milletvekili Seçimi Kanunu'nun

³ Kırsal ilçeden kasıt, büyükşehirlerde kent merkezi sınırlarından uzakta olan ilçelerdir.

“Seçilme Yeterliği” başlıklı 10. maddesi ve “Milletvekili Seçilemeyecek Olanlar” başlıklı 11. maddesinde düzenlenmiştir. Yukarıda Tablo 3’te 2019 yerel seçim sonuçlarına göre Eskişehir Büyükşehir Belediyesi ve İlçe Belediyelerine ait meclis üye sayısı ile partiler kapsamında üye dağılımı verilmişti. Tabloya göre büyükşehir belediye başkanlığını kazanan siyasi parti (CHP); on dört ilçesi olan Eskişehir ilinde 2019 yerel seçim sonuçlarına göre yüksek nüfusa sahip iki ilçe belediyesi (Odunpazarı ve Tepebaşı), düşük nüfusa sahip dört ilçe belediyesi (Alpu, Han, Mahmutiye, Seyitgazi) ile meclis çoğunluğunu elinde bulundurmaktadır.

Belediye başkanlarına yöneltilen belediye meclis üyelerinin seçilme kriterleri sorusuna cevaben tüm belediye başkanları, seçilme yeterliliği ve hakkı olan her kişinin belediye meclis üyesi olabileceği konusunda hemfikirlerdir. Ancak siyasi bir makam olan meclis üyeliğinin, çoğu zaman siyasete yakın olan ve seçim bölgesinde oy potansiyeli bulunan kişilerden tercih edildiğini de belirtmektedirler:

Belediye meclis üyeleri belirlenirken tabii büyükşehirde, ilçe belediyelerinde, hatta kırsal ilçelerde farklı kriterler gündeme gelebilir. Burada tabii seçme seçilme hakkı olan herkes belediye meclis üyesi, belediye başkanı, muhtar veya diğer konularda siyasi seçimlere katılabilir. O, konu ayrı. Yalnız bizim kırsalda yaşadığımız konular, özellikle belediye hizmetlerinde kullanılması gereken uzmanlık alanlarında çok fazla yetişmiş kişinin olmaması, dolayısıyla bunların da belediye meclis üyesi seçilme kriterlerine uygun olmamasını doğuruyor. Biz de özellikle oralarda daha çok göz önünde olan, daha çok siyasete yakın olmaya çalışan, daha çok zamanı boş olan kişilerle bu işi yapmaya çalışıyoruz. Elimizden geldiğince de toplumda karşılığı olan kişileri seçerek belediye hizmetlerini yürütmeye çalışıyoruz. Ancak konusunda uzman imar mesela, hukuk mesela, onun dışında eğitim, sağlık o konularda uzman kişilerden meclis üyelerimizi oluşturamıyoruz. Bunlar da bizim handikaplarımız. (K1)”

Ayrıca belediye başkanları seçilme yaşı ve eğitim kriterleri kanunla belirlenmiş olsa da siyasi partilerin kendi adaylarını belirleme esnasında farklı kriterler ve eşikler koyabileceklerini söylemektedirler. Örneğin K12, meclis üyesi adaylarını belirlerken siyasi partilerin özel şartlar sunabileceğini vurgularken K14, adaylarda aranması gereken kriterler konusunda uzman kişilerin mecliste bulunması gerektiğini söylemektedir.

Şimdi belediye meclisi üyeleriyle ilgili seçilme yaşı ya da eğitim durumu, Türkiye genelindeki pozisyona bağlı. Seçme-seçilme yaşı 18 olduğuna göre artık bunu tartışma şansımız yok. Ama eğitim durumu ile ilgili Türkiye Büyük Millet Meclisine milletvekili olmak için bir şart aramıyor iseniz belediye meclislerine böyle bir şartı koyduğunuz zaman eşitlik ilkesine uygun olmaz. Burada şu şeyler değerlendirilebilir belki. Meclis üyelerinin alt birimlerinde ya da başka katılım örnekleriyle işin değiştirilmesi söz

konusu olabilir. Ama partilerin kendi üye yapısını ve meclis üyesi seçilme pozisyonunu gözden geçirmesinde yarar olabilir. Kendi içinde parti ideolojisine uygun bir eğitim, siyasi eğitim belki önemlidir. Bu konuda Türkiye Büyük Millet Meclisine seçilme yeterliliği ne ise belediye meclisine seçilme yeterliliği de aynı olmalıdır. Burada bir şey sıkıntısı, bence söz konusu değil. Ama partiler, kendi seçecekleri meclis üyelerinde belli şartlar arayabilirler. Buna engel yok. Buna olağanüstü bir eşitsizlik de denmeyebilir. Dolayısıyla bu konudaki görüşüm böyle (K12).

Seçme ve seçilme hakkı, demokratik bir haktır, Anayasa ile güvence altına alınmıştır. Hukuki yönden bir sorun yoksa herkes her yere aday olabilir. O nedenle seçilme kriteri diye birtakım şartların ortaya konulmasını doğru bulmam. Sonuçta insanlar aday olurlar, karar vericiler de (parti genel merkezi olabilir, örgüt olabilir, ön seçim olabilir) listeyi oluştururlar. İşte o aşamada karar verici, kafasında oluşturduğu kriterleri hayata geçirebilir. Örneğin, 'adaylar mutlaka üniversite mezunu olmalı' gibi, 'belli bir alanda uzmanlaşmış olmalı' gibi. Ancak bu resmi olarak belirtilemez. Önemli olan, adayın liyakatli, başarılı, çalışkan ve dürüst olmasıdır. Benim içinse kriter; mecliste, şehircilikten, imardan, bütçeden anlayan, hukukçu adayların olmasıdır (K14).

Ancak her ne kadar belediye başkanları meclis üyelerinin hukuk, imar, bütçe, kültür, eğitim, sağlık, tarım ve turizm gibi teknik konularda uzmanlık sahibi olmasını isteseler de, K3'ün söylediği üzere, seçilmeme kaygısı dolayısıyla seçim bölgesinde sözü geçen, mali açıdan güçlü ve siyasi partilerin kendi görüşlerine yakın kişilerden meclis üyelerini aday göstermeleri gibi nedenlerle yeterli donanımına sahip olmayan kişiler meclis üyesi seçilebilmektedir.

Bence yetersiz. Bizler, belediye meclis üyelerini listelerimize yazarken işte arkasından ne kadar oy getirecek ya da ne kadar zaman müsaitliği olacak ya da seçim döneminde ve sonrasındaki işte parti ve seçim atmosferindeki maddi yükü çekebilecek isimleri yazdığımız için teknik konularda olan belediye meclis üyelerimizi yetersiz buluyorum. Bir diğeri, eğitim şartı bence bir mahalli idareyi yönetmesi için en az bir üniversite mezunu olması gerektiğini düşünüyorum (K3).

Meclis üyesi seçilme yaşına bakıldığında tüm belediye başkanları, eğitim ve yeterlilik düzeyi yüksek ve uzmanlık alanı olan gençleri meclislerinde görmek istedikleri konusunda ortak görüşe sahiptirler. Katılımcılardan K13, meclis üyelerinin eğitilmiş ve genç insanlardan seçilmesinin gündemdeki konuların daha yalın bir şekilde gereksiz tartışmalardan arındırılarak değerlendirilmesini sağlayacağını ileri sürmüştür:

Bence eğitim kesinlikle çok önemli. Yaş da önemli. Yani insanların bir hedefi olmalı. Memlekete hizmet etmek için belli bir yaştan sonra olan insanlar zaten çok da ciddiye almıyorlar ama hedefi olan insanlar, genelde gençler. Gençlerden olması daha mantıklı. Eğitim durumu da tabii ki yani

orada eğitim, bakış açılarını daha güçlendireceği için yapılacak çalışmalarda bunlar kesinlikle önemli. Ben, büyükşehir meclisinde yapılan tartışmalar da hep şunu eleştiriyorum. Kendim de eğitimci olduğum için öğretmenlikten geldim. Gereksiz tartışmaların sebebi, eğitimin eksikliği bence. Doğru olan şeylerde aynı fikirde olması gerekirken siyaset yapıyor. Bunlar da dediğim gibi yani hedefi olmayan yaşlı, sırf siyasi düşündükleri için eğitimlerin zayıf olduğundan kaynaklı. Bence eğitim, birinci öncelik olmalı. Ve yaş, gençlerden olmalı. Hedefi olmalı (K13).

Belediye başkanlarının, üyelerin seçilme yeterliliğine büyük oranda nitelik açısından yaklaşıtları verdikleri cevaplardan anlaşılmaktadır. Ancak başkanlar, adaylar belirlenirken parti tercihlerinin bağlayıcı olduğu gerçeğinin de altını çizmişlerdir. Gerçekten de yerel yönetim seçimlerinde bazı adaylar istisna tutulursa genel olarak siyasi parti- seçmen ilişkisi aday- seçmen ilişkisinin yerini almıştır (Çitci, 1996: 7). Bu çerçevede belediye başkanları, Keleş'in de belirttiği gibi (1992: 12); seçmenlerin bir partiye sempati duymak veya adayı tanımak gibi sebeplerle oy kullanma davranışı ortaya koyduklarını bildiklerinden siyasi partilerin aday gösterdikleri bir kişide nitelik arayışını geri plana atmasını doğal karşılamışlardır.

İlçe Belediye Meclislerinin Güçlendirilmesi

Büyükşehir ilçe belediye meclisinin nitelik açısından iyileştirilmesinin nasıl sağlanacağı hususunda belediye başkanları; çeşitli alanlarda uzmanlığı, mesleki tecrübesi olanların tercih edilmesinin uygun olacağını ifade etmişlerdir. Buna karşın seçim ilkelerinin önemini göz önünde bulundurarak partilerce önerilen adayların isabetli olduğunu düşünen daha az sayıda belediye başkanı da bulunmaktadır. K5, kendisinin ilk dönemi olduğunu ve bundan sonraki dönemde yeniden aday olması halinde farklı alanlarda uzmanlığı olan meclis üyelerinin aday gösterilmesine dikkat edeceğini söylemiştir. Ayrıca mevcut dönemde kendi partilerinden aday olan meclis üyelerini belirlerken seçimde olumlu karşılığı olan kişileri tercih ettiklerini ve seçilen bu kişilerin de tesadüfen çeşitli mesleklerde bilgi sahibi olan kişiler olduğunu ve bunların mesleki birikimleriyle kendi alanlarına ilişkin konulardaki toplantılarda önemli katkılar sağladıklarını belirtmiştir:

Ön görmüyorum. Çünkü elimde değil. Siyasi partilerde özellikle mesela ... parti grubunda ben, şunu şunu şunu meclis üyesi yapacağım deme hakkına sahip değilsin. Fark etmiyor yani. O açıdan güçlendirmek için halkın bilinçlenmesi gerekiyor. Ben, buraya meclis üyesi gönderirken ya işte bir tane mimar olsun. İşte bir tane ziraat mühendisi olsun. Bir tane inşaat mühendisi olsun. Bir tane ne bileyim tarımdan anlayan bilmem ne olsun demesi lazım. Aslında bana kalırsa nasıl yapmak lazım biliyor musun? Belediye meclisi seçimle değil seçilmiş organların başkanlarının belediye meclis üyesi olması lazım. Nasıl? Sulama Birliği Başkanı, Ziraat Odası Başkanı, Çiftçi Malları. İlçeler için söylüyorum. Çiftçi Malları Koruma

Başkanı. Bilmem ne başkan, bilmem ne başkan. Bunların otomatikman belediye meclisinde görevli olması lazım ki o ilçedeki bütün alanlardaki görüşler mecliste gündeme gelsin. Büyükşehirde de aynısı olsun. Ama böyle bir şey yok (K6).

İlçe belediye meclisini güçlendirmek için tabii ki şeyin biraz siyasi partilerde şöyle bir tutuculuk oluyor. Dayatmalar oluyor işte illa genç olsun illa kadın olsun. Hepsi de kadın olabilir. Hepsi de genç olabilir ama nitelikli adamlar seçmek lazım. Hani burada yerelde siz karar verirken birçok mekanizma sizi etkiliyor. Şu adamı yaz. Yok bu bizim adam olsun. Bu, illa ki olsun. Büyükşehirde şunu yazalım. Büyükşehir meclisinde şu görev alsın gibi sizi sınırlayacak şey, yöntemler izleniyor. Ben, hem bunun yaptığımız meclis üyesi listesini kabul eden birimler ya da makamlarca siyasi makamlarca hem de yereldeki bu dinamikler tarafından bunun çok dayatılmaması gerektiğini. Biraz daha orada iş yapma kapasitesi teknik yönü güçlü hani siyaseten de adamlar eklensin ama teknik anlamda daha güçlü bir meclis, her zaman belediyecilik açısından daha iyi sonuçlar verir diye düşünüyorum (K7).

Ne gibi mesela güçlendirme, değişiklik yapılabilir burada? Komisyonları daha fazla güçlendirmek için belediye başkanına daha fazla destek olacak potansiyel meclis üyelerinin olabilmesi için. O da bilgi, beceriyle, eğitimle olabilecek şeylerdir yani. ... Öyle bir şansımız yok. Yani tamamen burada siyasal düşünüyorsun. Tamamen işte burada ne kadar farkla oy alabilirim. Seçime yönelik yani burada. Burada belediye başkanının varsa önu işte atıyorum öngörüsü varsa veya ufku açıksa veya şeyi varsa tabii ki burada işte belediye başkanının öngörüsüyle görüşleriyle yapılması gereken o işte eksiklerin giderilmesiyle ilgili tamamen buradaki yük belediye başkanlarında. Meclis üyelerinin ancak işte çoğunluk var, işte çoğunluk bizde. El kaldır, el indir başka da bir belgesi, bilgisi, becerisi de yoktur (K10).

Burada da genelde işte bir belde diyelim veya mahalleden ileri gelen kişileri genelde öneriyorlar. Burada, genelde seçimlerde doğru isimler çıkıyor. İlçe belediyelerinde daha yöresel tanıdık olduğu için karar verirken buradaki kişiler özel seçilen kişiler zaten. Fazla bir şey öngörmüyorum ben burada. Önermiyorum da. Önerilen meclis üyeleri, mantıklı kişiler çıkıyor zaten. Ve her alanda (K13).

Belediye başkanlarının yanıtları genel olarak meclisin güçlendirilmesi için belediye meclisine partilerinin aday gösterdiği kişilerin bilgi ve tecrübe yönünden yetkin olanlardan seçilmesi gerektiği, kendilerinin ise aday belirleme sürecine çok fazla etki edemedikleri yönünde olmuştur. Kuşkusuz belediye başkanları mecliste çoğunluğu almak ve böylelikle meclisten geçmesini istedikleri kararların hızlı ve kolay bir şekilde kabul edilmesini isterler. Ancak bunun yanı sıra meclis üyesinde nitelik de aradıkları verilen cevaplardan anlaşılmaktadır. Bu bağlamda sorulan soruya başkanların önemli bir kısmı, belediyenin faaliyet alanlarıyla ilgili

konularda bilgi sahibi olan üyelerin katkısıyla güçlü bir belediye meclisinin daha fazla mümkün olacağı yönünde cevap vermişlerdir.

İlçelerin Büyükşehir Belediye Meclisinde Temsil Yöntemi

Belediye başkanlarına ilçe belediye meclis üyesi sayılarına göre büyükşehir meclisinde üye sayılarını temsil açısından uygun ve yeterli bulup bulmadıkları sorulmuştur. Genel olarak belediye başkanları, Eskişehir ili özelinde büyükşehir belediye meclisinde kırsal ilçeler lehine aşkın temsil olduğunu belirtmişlerdir. K3, K7, K10 ve K14 buna gerekçe olarak; Eskişehir nüfusunun yaklaşık 900 bin olduğunu, nüfusun yaklaşık yüzde onluk kısmının kırsalda yaşamasına rağmen büyükşehir belediye meclisinde merkezde yaşayan nüfusun 17, kırsalda yaşayan nüfusun ise 29 meclis üyesi ile temsil edildiğini, bu temsiliyetin adil ve hakkaniyetli temsil yöntemi olmadığını ileri sürmüşler ve mevcut yasal düzenlemelerin gözden geçirilmesi gerektiğini belirtmişlerdir:

Şimdi bizim Eskişehirimiz özelinden konuşmak istiyorum. Eskişehir’de kırsalda 12 tane ilçemizin büyükşehre gönderdiği meclis üyeleri belki Türkiye’de tektir. Merkezin içerisindeki meclis üyelerinin sayısına denk ve fazlasıdır. Bu çok acayip yani kırsalda yanlış bilmiyorsam 70, 75 bin civarında bir nüfus var. Merkezde bunun 10 katı bir nüfus aynı denklemde meclis üyesi temsil ediyor. Ve mesela bir merkezdeki bir ilçemizde 8 tane meclis üyesi var. 8 tane meclis üyesi 400 bin nüfusu temsil ederken bizim ilçemizde 3 kişi büyükşehir meclisine giriyor. Ve 15 bin kişiyi temsil ediyor. Burada bir orantısızlık var. Ve bu Türkiye’de tek olan bir yerdir yani bu nüfus bazlı büyükşehir meclis üyeleri üzerinde konuştuğunuzda bu sistemin değiştirilmesi gerekiyor. Merkezin daha çok temsil edilmesi gerekiyor. Bunun üzerine biraz ben kafa patlatmıştım da oy sayıları üzerine (K3).

Bunda da bir yanlışlık var. Ben bunun karşısındayım. Bugün işte atıyorum 500 seçmenle her ne kadar işte ilçe olarak görünse de bugün 500 oy alan bir belediye başkanı, 500 oyla, 600 oyla belediye başkanı olan bir ilçede büyükşehir olarak söylüyorum ben bunu. Burada bir tane yanında meclis üyesi getiriyor. Bugün 500 oyla, 600 oyla bir meclis üyesi geliyor. Öbür tarafta bugün 50 bin, 60 bin, 70 bin gibi bir oy alıp da bugün işte meclis üyesi olamayan bir sürü de insanlar var şeylerde. Öyle söylüyor. Bana göre yanlış. Ona muhakkak bir çekidüzen verilmesi lazım. Dediğim gibi buna da bir işte belediye başkanı gerektiğinde meclis üyesi getirmemesi lazım. Yani kendisi meclis üyesi gibi oy kullanabilir büyükşehirde kazandığından dolayı. Ama bugün 500, 600’le öbür tarafta 50, 60 bin oyla meclis üyesi olamayan veya giremeyen veya 20, 30 bin oyu alıp da giremeyen insanlar orada beklerken burada 500 oyla da bir işte ilçenin meclis üyesinin katılması da bana göre de yanlış. Ben bugün işte kendi ilçemden bahsedeyim. Aldığımız oy, 4500 oy abi. %60’a yakın bir oy aldık. Ama 2 tane meclis üyesi götürüyorum. Ama Eskişehir’de bugün 20 bin oy alan adam dışarıda kalmıştır veya 10 bin oy alan adam dışarıda kalmıştır (K10).

K14, “Ancak şu yanlış anlaşılmasın; ilçelerden temsilcilerin gelmesine karşı değilim. Yalnızca, nüfusa oranladığınızda ortada gariplik var” açıklamasıyla ilçelerin de büyükşehir belediye meclisinde temsil edilmesi gerekliliğini savunmakla birlikte temsilde adaletin olması gerektiğini ifade etmektedir.

Aksi görüşe sahip olan K2, K5 ve K11 gibi kimi belediye başkanları ilçelerinin yüz ölçümü ve coğrafi özellikler dikkate alındığında yeterince temsil edilmediğini düşünmekte ve büyükşehir belediye meclisine gitmesi gereken meclis üye sayılarının artırılması gerektiğini ileri sürmektedirler:

Evet, burada da şöyle söylüyorum. Meclis üyeleri yeterli sayısı, şöyle bir sıkıntı var. Nüfusu 10 binin altındakiler sadece 1 meclis üyesi gönderiyor. Hiç değilse nüfusun kriterine bakılmaksızın her ilçe en az 2, yani on ilçe, 10 binin altındakiler 2 tane göndermesi lazım. Çünkü tek bir büyükşehir meclis üyesi ile maalesef isteyen istediği gibi; meclis üyesinin rahatsızlığı oluyor, hastalığı oluyor, herhangi bir durum oluyor. O gün orada ilçeyi temsil edecek kimse bulunmuyor. En azından her ilçeden en az 2, sonra nüfus kriterine göre 3, 4, 5, 7 gibi gidebilir ama her ilçeden en az 2 meclis üyesi büyükşehirlerde olması gerekiyor (K11).

Farklı olarak K6, “... Önemli olan her konuda bilgili adamların olması bence. Sayı çok olmuş önemli değil ki” diyerek meclis üye sayısından ziyade nitelikli ve ehil insanlar tarafından oluşturulacak meclislerin varlığına vurgu yapmakta iken K4 ise mevcut durumu yeterli gördüğünü belirtmiştir.

Belediye başkanlarının yarısından fazlası temsilde adalet ilkesinin sağlanmadığını, bu kapsamda seçmen iradesinin meclise olabildiğince uygun bir şekilde yansımadığını öne sürmüştür. Daha kırsal alanda kalan ve nüfusu diğerlerine göre görece az olan kimi ilçelerin belediye başkanları ise büyükşehir belediye meclisine gönderdikleri üye sayılarının yetersizliğinden yakınmıştır. Bunlardan özellikle nüfusu on bin ve altında olan belediyelerin başkanları, kendileriyle birlikte BŞB meclisine 1 meclis üyesinin katıldığını, bu 1 üyenin gelememesi durumunda ilçeyi temsilen mecliste yalnız kaldıklarını ve meclise gönderilecek üye sayısının artırılması gerektiğini savunmuşlardır. BŞB meclis üye sayısının, BŞB'nin yetki ve sorumluluk alanı olan ilin nüfusu değil de büyükşehir ilçe belediye sayısı ve bunların nüfusuna göre belirlenmesi, temsilde adalet ilkesini bozucu bir sonuç doğurmuş ve bundan etkilenen belediye başkanları yasal bir düzenleme yapılarak orantısız temsilin azaltılmasını önermişlerdir.

Büyükşehir Belediye Meclisi Üyelerinin Ayrı Pusulada Seçimi

Büyükşehir belediye meclis üyeleri için büyükşehir belediye başkanında olduğu gibi il sınırında yaşayan vatandaşların oy kullanması hakkında belediye başkanları iki farklı görüşü savunmuşlardır. Belediye başkanlarının yarısı BŞB meclis üyelerinin ayrıca seçilmesi gerekliliğini savunurken diğer yarısı mevcut sistemin devamından yana görüş beyan etmişlerdir. Büyükşehir belediye meclisi üyelerinin

ayrıca seçilmesi gerektiğini savunan K1, K5, K12 ve K14; mülakatlarındaki açıklamalarında bu konuyu detaylı olarak vurgulamışlardır:

Büyükşehir belediye meclis üyeleri için büyükşehir belediye başkanında olduğu gibi il sınırında yaşayan vatandaşların oy kullanması şu an ki sistemde büyükşehir yasası, bütün şehir yasası adı altında geçiyor. Bizim özellikle Eskişehir’de 590 tane mahalle var ve bu mahallelerin hepsinin su kanalizasyon işleri, mahalle arası yol bağlantıları, özellikle büyükşehre bağlı büyükşehirin olan arazilerin kullanımı büyükşehir belediyesi sorumluluğunda gerçekleştiriliyor. Oralara hizmetin götürülmesi açısından oradaki insanların da belediye başkanı seçimi, belediye meclis üyesi seçiminde rol oynamaları önemli bir durum. Çünkü büyükşehir belediyesinde en ücra köşelere hizmet ettiği durumlar var ve bundan sonra daha da fazla sorunlar oluşabilir bu konuda. Onun için oy kullanması gerekir (K1).

Mevcut büyükşehir belediye meclisinin nasıl oluştuğunun tespiti ile bu oluşumun yanlışlığını ileri sürerek kendince nasıl olması gerektiğini belirten K14, “Büyükşehir Meclisinin yapısından kaynaklanan bir sorun var ortada. Bu sorun, Turgut Özal döneminde Bedrettin Dalan tarafından hazırlanan yasada, Büyükşehir Meclis üyelerinin ayrı olarak seçilmemesidir. Aksine, ilçe belediye meclis üyeleri seçilme sıralarına göre gelerek aynı zamanda Büyükşehir Belediye Meclisinin seçilmiş üyeleri sayılıyorlar (K14).” diyerek büyükşehir belediye meclis üyelerinin de ilçe meclis üyelerinden gelenlerin oluşturduğu değil halk tarafından seçilen üyelerin oluşturduğu bir meclis olması gerektiğini ifade etmiştir. K14’ün yapılmasını önerdiği düzenleme “... Bunun için tek çözüm yerel seçimlerde bütün şehir seçmenleri tarafından büyükşehir belediyesi başkanı ile birlikte büyükşehir belediye meclisi üyelerinin de seçimi ayrıca yapılmalıdır (K14)” şeklinde olmuştur.

Bu konuda bir başka farklı öneri K12’den gelmiştir. K12, ilçe belediyelerinin BŞB meclisinde temsilinin sağlanacağı bir düzenlemenin yapılması halinde BŞB meclisi üyelerinin ayrı bir pusulayla seçilmesine karşı olmadığını ifade etmiştir. K12; ilçe belediye meclis üyesinin yalnızca ilçede kalmasıyla büyükşehir kararlarına katılmasının önünün kapatılacağı, bu durumun BŞB meclisini zayıflatmak anlamına geleceğini belirtmiştir.

K6 ise BŞB meclis üyelerinin ilçe belediye meclislerinden seçilmesinin doğru olduğu görüşündedir: “Bence ilçelerden gelmeli. Ama ilçelerin sorunlarını bilen meclis üyeleri olmalı. Yani ilden geldiğini düşün. Benim D..... köyümü ne kadar bilecek? Yani şimdi sesli konuşuyorum. Ya da benim B.....’deki sıkıntımı nereden bilecek? Bilemez. Onun için ilçelerden gitmesi lazım”.

Belediye başkanlarının yanıtları incelendiğinde aslında iki farklı görüşün de haklılık payı olduğu ortadadır. BŞB’nin tüm il sınırlarına yönelik kanunda belirtilen esas ve usuller kapsamında hizmet verme ve karar alma yetkisi

bulunmaktadır. Bu özelliğiyle meclisinde bir ilçeyi temsilen yetersiz sayıda üye bulundurması o bölgede yaşayan halkın beklenti ve ihtiyaçlarına yönelik görüşlerin dile getirilmesini kısıtlayacak bir durum oluşturabilir. Öte yandan diğer görüş olan temsil adaletinin sağlanmasını isteme de çok haklı bir taleptir. Nüfusu 413.000 olan bir ilçenin 8, 2000 olan başka bir ilçenin 2 üye göndermesi orantısız temsili açıkça göstermektedir. Bu çerçevede BŞB meclisinin oluşturulmasında seçim sistemine ilişkin yeni bir düzenleme ihtiyacı öne çıkmaktadır. Bunun da “en az yakınılan seçim sistemi” (Üzeltürk, 2006: 241) olarak düşünülmesi gerekmektedir.

İhtisas Komisyonlarının Yapısı ve İşlevselliği

Belediye meclislerinde komisyon türü çalışma kuralı, Osmanlı Dönemi Şehremaneti ve belediye dairelerindeki üyelerden oluşturulan Cemiyet-i Umumiye-i Belediye ile başlamıştır. Cemiyet’in çalışma ilkelerini içeren nizamnamede bir encümen kurulması öngörülerek Şehremaneti ve belediye dairelerinin bütçe ve kesin hesaplarının incelenmesinin de bu kurula bırakılması hüküm altına alınmıştı. Bugün belediye meclislerindeki komisyon, Osmanlı döneminde “Encümen” olarak isimlendirilmiş olup çeşitli konularda meclisin isteğine bağlı komisyonların kurulabileceği kabul edilmiştir. Türkiye’de 2004 tarihli Büyükşehir Belediyesi Kanunu, 2005 tarihli Belediye Kanunu ve Belediye Meclisleri Çalışma Yönetmeliği ile meclis komisyonları oluşturma yeniden ele alınarak bu kurullara Osmanlı Dönemindeki gibi encümen değil, meclis ihtisas komisyonu denilerek karar alma süreçlerindeki etkinlikleri de artırılmıştır (Oktay, 2013: 99-101).

Bu çerçevede ihtisas komisyonlarının etkinliği göz önünde bulundurularak belediye başkanlarına bu kurulun sorumluluğunu yerine getirmede yaşanan problemlere ilişkin açık soru yöneltilmiştir. K14; ihtisas komisyonlarında gereken uzmanlık alanları belirlenerek meclis üyelerinin adaylık süreçlerinde siyasi parti organlarının belirleyici olması gerektiğini aksi takdirde adaylığın suistimale açık hale gelebileceği ve adaylıkta fırsat eşitsizliği oluşabileceğini söylemiştir.

Ancak seçilme kaygısından dolayı bilgi ve uzmanlık sahibi kişiler yerine o bölgedeki oy potansiyeli yüksek şahısların meclis üyesi aday yapılmalarının bir anlamda zorunluluk olduğunu belirten K11; “... daha çok o bölgedeki karşılığı olan, oy potansiyeli olan, sözü geçen kanaat önderlerinden yola çıkılarak veya siyasi partiye kayıtlı üyelerin teşkilatların istedikleri adamların dışında hareket ettiğiniz zaman bu, iyi olacak diye düşünürseniz seçimi iyi olmaz” ifadelerini kullanmıştır.

Ayrıca belediye meclisi ihtisas komisyonlarında uzmanlık alanlarıyla ilgili farklı yapılar yaratılabileceği, belediye meclislerinin siyasi oluşumlar olduğu ve içerisinde siyaset yapıldığı, dolayısıyla siyasi tarafı ağır basan üyelerin

seçilmesi gerektiğini belirten K12; düşüncelerini "... Şimdi belediye meclisleri, siyasetin yapıldığı yerlerdir. Dolayısıyla belediye meclisi üyesinin siyasi olması ve sadece siyaset içerisinden gelmesi bence yeterlidir. Siyasi partiler, belediye meclislerinde, siyaset üretebilmelidir" sözleriyle vurgulamıştır.

Birçok yazar tarafından da belirtildiği gibi ihtisas komisyonlarına ilişkin hukuki düzenlemeler tam olarak hayata geçirilememektedir. Meclisin hakim olduğu bu komisyonların uygulama problemleri sürmektedir (Yaman ve Küçükşen, 2018: 253).

5216 sayılı kanununun 15. maddesinde, komisyon faaliyetlerinde uzman kişilerden faydalanılabileceği, gündemdeki konulara ilişkin kurum temsilcileri, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, üniversitelerin ilgili bölümlerinin, sendikalar ve uzmanlaşmış sivil toplum örgütlerinin temsilcileri ile davet edilen uzman kişilerin oy hakkı olmaksızın ihtisas komisyonu toplantılarına katılarak görüş bildirebilecekleri hüküm altına alınmıştır. Bu bağlamda görüşmeye katılan belediye başkanlarının tamamı ihtisas komisyonlarında meclis dışından uzman katılımcıların, mahalle muhtarlarının, sivil toplum örgütü temsilcilerinin, oda ve birlik başkanlarının bulunmalarının komisyonlarda görüşülen konuların teknik yönlerinin anlaşılması ve buradan çıkacak rapor kapsamında verilen kararların yerindelik açısından faydalı olacağını belirtmişlerdir:

Meclis komisyonlarında meslek kuruluşlarının sanayi, ticaret, turizm, tabip odaları, baro, meslek odaları ve benzeri temsilcilerin özellikle şehre yön veren ilçelere, mahallelere yön veren kişilerin temsilcilerin de komisyonlarda olması aslında önemli bir konu. Gönül ister ki sadece meclis üyeleri değil mesela imar komisyonu, hukuk komisyonu, eğitim, turizm komisyonları gibi bu komisyonlarda bu tür hem sivil toplum kuruluşlarının hem meslek gruplarının temsil edilmesi bu madde açısından çok önemli. Özellikle şu güne kadar yaptığımız çalışmalarda sadece meclis üyelerinden komisyonlar oluşuyor. Bu komisyonların genişletilmesi belki meslek gruplarından destek alınması sağlanabilir. Şimdi meclis üyelerinin biraz önce bahsettiğimiz gibi hepsinin uzman kişiler olmaması da bu handikapı çoğaltıyor (K1).

Daha verimli olur. Daha sağlıklı kararlar alınır. Zaman zaman meclisten bazı gündem maddeleri geçmiyor. Çünkü kısa sürtüşmelerden dolayı meclis üyelerin hep partilerin grupların aldığı yanlış kararlardan ötürü o meclis üyeleri ikna olmuyor belki de. Bunları, o ilgili meslek gruplarından meslek örgütleri dediğimiz gibi odalar ve buna bağlı işte akademisyenler olursa oy kullanmaksızın çok iyi olacağını düşünüyorum (K2).

Bence kesinlikle olmalıdır. Çünkü az önce bahsettiğimiz aslında meclisin yetersizliğini bu şekilde kısmen de olsa giderilebilir. Çünkü bu insanların farklı konularda bilgilendirme ya da yönlendirme fikir beyan ettiklerinde en azından meclis üyeleri alanları dışında da olsa daha doğru kararlar vereceklerini düşünüyorum. O yüzden bu tür sivil toplum kuruluşlarının

temsilcilerinin özellikle belirli konularda dâhil edilmesi gerektiğini faydalı olacağını düşünüyorum (K5).

Diğer görüşlerden farklı olarak K7, bir başka görüş öne sürmüş ve bir çeşit danışma meclisi olarak nitelenebilecek bir meclis önerisinde bulunmuştur:

Meclisin haricinde karar alma mekanizmalarına yön verecek, ışık tutacak şekilde ben hep düşüncem ilçe meclislerinde de alternatif bir meclis oluşturmak, yani bu bilgi akışını sağlayacak bir meclis oluşturmak, oralardan komisyonlar oluşturarak üsteki meclisi yani belediyenin asıl meclisini oy hakkı olan karar verme mekanizması olan meclisi güçlendirmek gerektiğini düşünüyorum. Doğru bir yaklaşım olur. Bence hem teknik anlamda hem bilgi anlamında şeye, komisyona daha doğru akış sağlanır. Ara komisyona. Oy hakkı olan komisyona. Bunun yapılması gerektiğini düşünüyorum (K7).

Bir kısım belediye başkanı, ihtisas komisyonlarına katılan sivil toplum kuruluşu temsilcilerinin oy hakkı olmamasını özellikle vurgularken bir belediye başkanı da ihtisas komisyonlarında oy kullanabilmeleri için gerekli yasal düzenlemelerin yapılması gerektiğini bildirmiştir.

Genel olarak değerlendirildiğinde belediye başkanlarının 5216 sayılı Kanunda da belirtildiği üzere ihtisas komisyonlarında oy hakkı olmaksızın teknik bilgi ve uzmanlığa sahip kişilerin bulunması gerektiği düşüncesini destekledikleri ve bazı oda, sendika veya sivil toplum örgütü temsilcilerinin komisyon toplantısının içeriğine göre davet edildiği verilen cevaplardan anlaşılmaktadır. Bilindiği gibi belediye meclislerinin gündeminde imar başta olmak üzere emlak ve mali işlere ilişkin konular yoğunluktadır. Uzmanlık isteyen bu hizmetler için hazırlanacak raporda ilgili alanda bilgi ve tecrübeye sahip kişilerin görüşü değerlidir. İhtisas komisyonunun görüşü bağlayıcı olmasa da meclise gündemdeki konuya ilişkin teknik bilgi sunarak konunun daha iyi anlaşılmasına yardımcı olacağı belediye başkanları tarafından düşünüldüğünden gördüğü fonksiyon önemsenmiştir.

İlçe ve Büyükşehir Belediyelerinde Aynı İhtisas Komisyonunda Görev Alınması

5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu'nun 15. maddesinin 2. fıkrasında imar ve bayındırlık komisyonu, çevre ve sağlık komisyonu, plân ve bütçe komisyonu, eğitim, kültür, gençlik ve spor komisyonu ile ulaşım komisyonunun kurulması zorunlu tutulmuş; ihtisas komisyonlarının görev alanına giren işlerin bu komisyonlarda görüşüldükten sonra büyükşehir belediye meclisinde karara bağlanacağı hüküm altına alınmıştır. Belediye Meclisi Çalışma Yönetmeliği'nin "İhtisas Komisyonlarının Oluşumu" başlıklı 21. maddesinin 5. fıkrasında ise gündemde yer alan imar ve bütçeye yönelik konuların meclis kararı öncesi komisyonlarda görüşülmesi mecburi tutulmuştur. Kanun ve yönetmelikten

anlaşılan; teknik ve hassas konularda ihtisas komisyonlarının kurulması ve görüşlerinin alınmasının bir gereklilik olarak görülmesini ve meclisin buradan çıkacak görüşe uyma zorunluluğu olmasa da söz konusu alana ilişkin yapılacak bilgilendirme sonrası kararını vermesini sağlamaktır. Kuşkusuz ihtisas komisyonları bir karar organı değildir. Ancak ilçe belediye meclislerinden seçilen üyelerin büyükşehir belediye meclisinde görevlerini yürütürken kendilerini birincil sorumlu tuttıkları sahanın, seçilmiş oldukları ve tekrar aday olduklarında oy beklentisi içinde bulunacakları yerler olduğuna ilişkin literatürde çeşitli tespitler yer almaktadır. (Arıkboğa, 2012: 6; Alıcı, 2012: 41; Alıcı ve Kızılböğâ Özaslan, 2020: 112).

Çalışma kapsamında görüşüne başvuru belediye başkanlarının önemli bir çoğunluğu, aynı meclis üyelerinin hem kendi ilçe belediyeleri ihtisas komisyonları, hem de büyükşehir belediye meclisi ihtisas komisyonlarında yer almasının ilçe çıkarlarına odaklanmayı doğurabileceğini düşünmektedirler:

Tabii şimdi alt belediyede de aynı şeyi olursa aynı komisyonda olursa büyükşehirde de aynı komisyonda olursa o zaman biraz çelişkiler doğabilir. O zaman bazen faydacı yaklaşımlar olabilir. Değişik şeyler oluşabilir yani o yönden yani alt belediyedeki plan bütçe komisyonu üyesiye büyükşehirde olmaması lazım. Ondan sonra diyelim ki alt belediyede imar komisyonu üyesiye büyükşehirde olmaması gerekir diye düşünüyorum (K4).

Bence tarafsızlığı zedeler. Dolayısıyla kendi belediyesindeki komisyonlarda olan kişilerin büyükşehirde olmaması gerektiğini düşünüyorum. Dolayısıyla tarafsızlık açısından buna dikkat edilmeli gerektiğini düşünüyorum (K5).

İlçe belediyesinde komisyon başkanlığı yapan bir meclis üyesinin büyükşehir belediye meclisinde de aynı komisyonda başkanlık yapıyor olmasının sakıncalarını K7, şöyle açıklamıştır:

Yani orada bir sıkıntı var. Evet ama şöyle ben, benim izlenimim hem ilçe belediyelerinin hem de büyükşehir belediyelerinde alışılmış rutin adamlar tutuluyor. Yani bu şey açısından bilginin aktarımı, devamı açısından ya da kurumsal hafızanın oluşturulması açısından önemli. Ancak alt komisyonun denetimini de ortadan kaldıran bir yapı var burada. Mesela örnek vermek gerekirse herhalde bunu düzenlersiniz. İmar komisyonunda A.... abi, ben bildiğim kadarıyla yıllardır bu işi yapıyor. B İlçe Belediyesinde meclis üyesi. İmar komisyonu başkanı. Büyükşehirin de meclis üyesi ve imar komisyonu başkanı. Kendi belediye meclisinden gelen kararlar konusunda, yaklaşımı yani siyasi olduğu için öyle olabilir ama burada bir zafiyet oluşuyor diye ben de düşünüyorum. Yani bunu birbirinden farklı kılmak aslında temelde ben büyükşehir meclisinin ilçe meclislerinden sadece belediye başkanlarıyla temsil edilmesini, büyükşehirin ayrıca meclisinin oluşmasını düşünüyorum. Yani bu konuda bir çalışma yapılırsa bu daha iyi

oturur diye düşünüyorum. Ama diğer türlü istediğiniz kadar şey yapın hani şey dengesini oturtamıyorsunuz. Denetim dengesini oluşturamıyorsunuz. Mecburen alt komisyonlardan gelenler de üst komisyonu oluşturuyor. Orada şey oluyor hani biraz, bir zafiyet var (K7).

K14; büyükşehir belediye meclisi ve ihtisas komisyonlarının oluşumunu değerlendirirken büyükşehir belediye meclis üyelerinin halk tarafından ayrıca seçilmesinin, ilin tamamının menfaati ve ihtisas komisyonlarında denetimin tarafsızlığı bakımından önemli olduğunu “... hem denetimin tarafsızlığı zedeleniyor hem de şehrin menfaatleriyle ters düşen kararlar alınabiliyor. Büyükşehir meclisi karma bir meclis değil, bir üst meclis hüviyetinde olmalıdır (K14).” cümleleriyle açıklamıştır.

BŞB meclisi üyelerinin kendilerini seçtikleri ilçelerin tarafında saydıkları, büyükşehir belediye meclis toplantılarında ilin tamamından ziyade ilçelerinin menfaatlerini ön planda tuttıkları konuya ilişkin yapılan araştırmalarda ileri sürülmektedir. Bu durum BŞB meclisinde “çift kimlik” yani bir “aidiyet” problemi anlamına gelmektedir (Alıcı ve Kızılboğa Özasan, 2020: 112). Her ne kadar meclise gönderilecek ihtisas komisyonu raporunun bağlayıcılığı olmasa da buradan çıkan görüşün meclis üyelerinin kararlarını etkileme olanağının bulunmadığı söylenemez. Bu bağlamda meclis üyelerinin aynı anda birden fazla komisyonda görev yapmasının mümkün olması ve özellikle büyükşehir ilçe belediyesinde ihtisas komisyonu başkanlığı yapan kişilerin aynı zamanda büyükşehir belediyesinde de aynı isimli ihtisas komisyonunun başkanlığını yürütmesi, ilçenin menfaatleriyle ilin menfaatleri arasındaki dengenin gözetilmesinde sapmalara sebep olabilecektir.

Belediye Meclislerinde Kadın Temsilinin Yeterliliği

Bilindiği gibi demokrasinin temel unsurlarından biri de kadın-erkek eşitliğidir. Nüfus içerisinde yaklaşık %50’yi oluşturan kadınların oy verme ve karar alma süreçlerinde erkeklerle eşitliği, o ülkenin demokratik seviyesiyle ilgili bilgi vermektedir. Dolayısıyla yerel siyaset açısından kadın temsiline gereken değerin verilmesi oldukça önemlidir (Yaylı ve Eroğlu, 2015: 507-511).

Eskişehir ili seçmen sayıları cinsiyet açısından değerlendirildiğinde kadın oranının erkek oranına göre çok az da olsa fazlalık gösterdiği ancak büyükşehir belediye meclisinde sandalye sayılarına bakıldığında 46 üyeli mecliste kadınların sadece 3 sandalye, erkeklerin ise 43 sandalye ile temsil edildiği görülmektedir (eskisehir.bel.tr, 2023). Belediye başkanlarının meclis üyeliğinde kadın adaylara yer verilmesi konusundaki görüşlerinin genel olarak olumlu yönde olduğu, verilen cevaplardan anlaşılmaktadır. Kendilerine sorulan kadın-erkek eşitliği kapsamında meclisteki kadın üye sayısının oranına yönelik soruya belediye başkanları; mecliste kadınların kontenjan sayılarının artırılması, siyasette daha aktif olması,

cinsiyet ayrımı yapmaksızın bilgi ve tecrübesi olan herkesin aday olması gibi yapıcı yanıtlar vermişlerdir:

46 meclis üyemizden şu anda büyükşehirde 3 tane kadın meclis üyemiz var. Bunun biraz daha fazlaşması, belki hani %50 sağlanıyorsa bile %30'larda, %25'lerde belki temsil edilmesi gerekebilir. Bunu da neden diye soracak olursanız kırsaldan gelen meclis üyesinin çoğunluğu zaten oranı yükseltiyor. O arada kırsalda kadın adaylarımızın çok öne çıkmaması bir etken. Özellikle meclis üyesi olmak istememeleri, belki orada göz önünde bulunmak istememeleri ve kırsaldaki konuya bakış açısı, belki bizim de ilçe belediyeleri olarak meclis üyelerimizin özellikle büyükşehir belediye meclis üyesine gelecek kişilerin kadınlardan oluşmasını sağlamamız gerekebilir. Bu konuda da özellikle bütün belediye meclisine, belediye başkanlarına, belediye başkanı adaylarına, meclis üyesi adaylarına da duyurumuz olur (K1).

Bizim ilçemizde bir tane kadın meclis üyemiz var. Diğer siyasi partimizde de ya da bugün kazanmış çıkmış olan meclis üyelerimizin arasında bir tek bizim grubumuzda var. Bunu yeterli bulmuyoruz ama kırsalda kadın siyasetçi bulup bu işlere koşturacak çok kadınıymız olmadığından dolayı biz kendi ilçemizde bir tane bulabildik. Keşke bu böyle bir sabitlense işte en az %30'u kadından oluşan bir meclis listesi ya da bir büyükşehir meclis listesi olabilse. Kadınların ben siyasette daha aktif olmasını istiyorum (K3).

Kadın erkek sayısını yani kadınların sayısını yeterli bulmuyorum. Oldukça düşük. Bizim meclisimizde de yani ilçe meclisimizde de düşük. O yüzden belirli kontenjan en azından seçilmesi yani konulması gerektiğini düşünüyorum. Sonuçta toplumun yüzde ellisi kadınlardan oluşuyorsa temsiliyetin de en azından o oranda olması gerektiğini düşünüyorum (K5).

Özellikle iki belediye başkanı meclisteki kadın üye sayısından ziyade konuya ehil meclis üyelerinin seçilmesi noktasından bakmışlar ve cinsiyetin, meclis üyeliği konusunda önemli olmadığını düşündüklerini belirtmişlerdir. Bu konuda K4'ün açıklamaları “Şimdi ben aslında kadın ya da erkek olarak olayı düşünmüyorum. Hepsi de sonuçta insandır. İsterse hepsi kadın da olabilir. Hani benim için yani cinsiyet ya o kadar kota mota eğer o kadar benim için önemli olan o bilgi ve donanımına sahipse şehircilik anlamında vizyon sahibiyse bizim açımızdan hiç, herhangi bir sıkıntı yok (K4).” şeklindeyken K7, “Ben şöyle, meseleye biraz farklı bakıyorum. Kadın kontenjan konusu eğer yeterli yani yeterli ve teknik anlamda yeterli bilgi anlamında yeterli kadınlar varsa isterse hep kadından oluşsun. Bir sıkıntı yok. Ancak illa kadın kontenjanı da olacak kadın da yazmanız gerekir deyip de alakasız bir kadını da meclis sıralarına yazmamak lazım. Öyleyse isterse çoğunluğu kadınlardan oluşsun. Bir sıkıntı yok (K7)” ifadeleriyle konuya açıklama getirmiştir.

Kadınların özel sektör ve kamu kuruluşlarında karar mercilerinde yer almasının sınırlı olduğu gerçeği ortadayken belediye meclislerinde kadınlara ne

ölçüde yer verildiği de önemli bir husustur. Kadın erkek eşitliği kapsamında meclisteki kadın sayısı konusunda tüm belediye başkanları, bu sayının yetersiz olduğunu düşünmektedir. Ancak gerek siyasi partilerde üye kadın sayısının azlığı gerek seçilme kaygıları gerekse de özellikle kırsal ilçelerde kadınların siyasete girmeyi daha az tercih etmeleri ve siyasi parti örgütlerinin erkek aday dayatmalarından dolayı belediye başkanları yeterli sayıda kadın meclis üyesine sahip olamadıklarını belirtmişlerdir.

Sonuç

Bu çalışmada, belediye başkanlarının BŞB meclisinin oluşumu ve meclis üyelerinin nitelikleri hakkındaki görüşleri değerlendirilmiştir. Ulaşılan sonuçlar aşağıda sunulmuştur:

Belediye başkanları, seçilme ölçütlerinin seçimlere demokratik katılımın fazla olabilmesi açısından yeterli olduğunu düşünmektedirler. Üyelerin belirli uzmanlığa sahip kişilerden seçilmesi genel olarak istense de parti tercihlerinin etkili olduğunu vurgulamışlardır.

Büyükşehir belediye meclisinin oluşumu konusunda belediye başkanlarının yarısından fazlası temsilde adalet ilkesine aykırılık olduğunu, seçmen tercihlerinin meclise elverişli şekilde yansımadağını belirtmişlerdir. Özellikle nüfusu 10 binden az olan kırsal ilçelerin belediye başkanları ise kendi ilçelerinden gelen üye sayısının büyükşehir belediye meclisindeki temsil oranlarının düşük olmasından şikayetçi olmuşlardır.

Büyükşehir belediye meclisi üyelerinin kendi seçim bölgelerinden nüfus oranına göre doğrudan büyükşehir meclisine katılması konusunda iki farklı görüş öne çıkmıştır. Belediye başkanlarının yarısı BŞB başkanının seçim yöntemi gibi meclis üyelerinin de il mülki sınırları içerisinde yaşayan seçmenlerce belirlenmesini savunmuşlardır. Diğer görüşü savunan ve tümü kırsal ilçeyi temsil eden belediye başkanları ise ilçenin ihtiyaç ve taleplerinin mecliste dile getirilmesinin sınırlanacağı kaygısını paylaşmışlardır. Bu çerçevede mevcut seçim sisteminin devamından yana olduklarını vurgulamışlardır.

Belediye meclisini bir siyasi oluşum olarak değerlendiren belediye başkanları ihtisas komisyonlarının teşkili kapsamında uzmanlığı esas alarak üye belirlemenin seçim gerçeğine uymadığını öne sürmüşlerdir. Ancak ihtisas komisyonu toplantılarına meclis dışından uzman kişilerin, mahalle muhtarları, sivil toplum örgütü ve meslek kuruluşu temsilcilerinin katılımını belediye başkanlarının tamamı olumlu yönde değerlendirmiştir. Belediye başkanlarına göre komisyonlara gelen özellikle teknik içerikli maddelerin çağrılan bilirkişiler tarafından analizi ve bu kapsamda düzenlenecek rapor, meclis kararlarının yerindeliğini etkileyecektir.

Çalışmada ayrıca belediye başkanlarına ihtisas komisyonlarının BŞB meclisinde şekillenmesinde üyelerin aynı ihtisas komisyonlarında görev almaları hakkındaki görüşleri sorulmuştur. Belediye başkanlarının önemli bir çoğunluğu; kendi ilçe belediyesinde meclis ihtisas komisyonu başkan ve/veya üyeliği yapan meclis üyelerinin büyükşehir belediye meclisinde de aynı komisyonun başkan ve/veya üyeliğini yapmasını olumsuz olarak değerlendirmişlerdir. İlçeden seçilmiş bir üyenin öncelikle ilçenin çıkarlarına odaklanacağı, bu durumda ilin menfaatlerinin önem sırasında ikincil düzeye düşeceği belediye başkanlarınca ileri sürülmüştür.

Meclisteki kadın meclis üyelerinin oranı hakkında düşünceleri sorulan belediye başkanları, ortak bir sesle kadın meclis üye sayısının artırılması gerektiğini dile getirmişlerdir. Kadın sayısının meclisteki yetersizliğine gerekçe olarak siyasi partilerde kadın üye sayısının azlığını ve özellikle kırsal ilçelerde kadınların siyasete daha mesafeli olmalarını göstermişlerdir.

Çalışmada, BŞB meclisinde ilçe belediye meclislerinden gelen üyelerin mecliste oluşturduğu orantısız temsilin önemli sorun alanlarından biri olduğu tespit edilmiştir. Meclis üyelerinin belirlenmesinde nitelik arayışından çok, seçilme hakkının öne çıkarılması demokrasinin bir gereği olarak doğru bir yaklaşımdır. Bununla birlikte meclisin teknik konularda uzman kişilerin görüşünden faydalanma yetkisinin olması, meclis üyeliği adaylıklarında özel bilgi ve beceri arama gereğini ortadan kaldırmaktadır. Meclis ihtisas komisyonlarının görüşlerinin istendiği kararlarda üyelerin, haklı olarak, seçildiği ilçenin yararına daha fazla konsantre olması; ilin genel faydasına yönelik bütüncül bakışı engelleyebilecektir. Böylelikle ilçenin çıkarları, ilin çıkarlarının önüne geçmiş olacaktır.-Meclise ilişkin bir başka husus da kadın temsil sayısı ile ilgilidir. Kamu ve özel sektör kuruluşlarında çalışan kadınlara yönetim kademelerinde sınırlı bir imkan tanınması, siyasette ve meclis üyeliklerinde de görülmektedir. Bu doğrultuda kadın-erkek fırsat eşitliğini sağlamak açısından kadınlara siyasette ve yönetimde daha geniş alan açılması gerektiği düşünülmektedir.

Kaynakça

Alıcı, O. V. (2012). Büyükşehir Belediyesinin İlçe Belediyeleri Üzerindeki Denetim Yetkisinin Kavramsal Açıdan Değerlendirilmesi. *Yerel Politikalar Dergisi*, Mayıs-Ağustos, 38-52.

Alıcı, O. V. ve Kızılböğe Özasan, R. (2020). Büyükşehir Belediye Meclislerinde Temsil Sorunu ve Meclis Üyelerinin Üstlenebilecekleri Görevlerdeki Orantısızlık. *Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi*, 29(1), 95-115.

Arıkboğa, E. (2009). Ölçek Reformunun Büyükşehir Belediye Meclislerindeki Temsil Adaletine Olumlu Etkileri. *Ulusal Kalkınma ve Yerel Yönetimler*, 4. *Ulusal Yerel Yönetimler Sempozyumu Bildirileri*, C. 2, TODAİE Yay., 737-754.

Arikboğa, E. (2012). Büyükşehir Belediye Modeli ve Reform. *Marmara Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2, 1-32.

Arikboğa, E. (2014). Büyükşehir Belediye Meclislerindeki Temsil Adaletsizliğinin Coğrafi ve Siyasi Görünümleri. *Marmara Üniversitesi Siyasal Bilimler Dergisi*, 2(2), 35-61.

Azaklı, S. ve Özgür, H. (2005). Belediye Organları Ve Organlar Arası İlişkiler: Başkan, Meclis Ve Encümen. *Yerel Yönetimler Üzerine Güncel Yazılar -I: Reform*, Ed. Özgür, H. Ve Kösecik, M., Ankara: Nobel Yayın Dağıtım, 297-319.

Çınar Y. ve Göksel T. (2019). Türkiye’de Yeni Seçim ve Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi’ne İlişkin Sayısal Analizler ve Politika Önerileri. No: 81, Ankara: TEPAV Yayınları.

Çitci, O. (1996). Temsil, Katılma ve Yerel Demokrasi. *Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi*, 5(6), 5-14.

Çokluk Ö., K. Yılmaz ve E. Oğuz (2011). Nitel Bir Görüşme Yöntemi: Odak Grup Görüşmesi. *Kuramsal Eğitimbilim*, 4(1), 95-107.

Eryılmaz, B (2018). Kamu Yönetimi. Kocaeli: Okutman Yayıncılık.

Görmez, K. (2000). Demokratikleşme Açısından Merkezi Yönetim - Yerel Yönetim İlişkileri. *Gazi Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 2(1), 81-88.

Keleş, R. (1992). Belediyeciliğimizde Son Gelişmeler ve Yerel Özerklik. *Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi*, 1(2), 9-14.

Kılıçoğlu, M. S. (2016). 1982 Anayasası’nın Bir İmkansızlığı: “Temsilde Adalet Ve Yönetimde İstikrar” İlkesi. *Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, XX(3-4), 1-14.

Oktay, T. (2013). Yerel Siyaset Bağlamında Belediye Meclis Komisyonları: Marmara Bölgesi Örneği. İstanbul: Marmara Belediyeler Birliği Yayını.

Oktay, T. (2016). Yerel Yönetim Reformu Sonrasında Türkiye’de Belediye Meclisleri. Türkiye’de Yeni Kamu Yönetimi: Yerel Yönetim Reformu, Ed. Demirkaya, Y., İstanbul: Dünya Yerel Yönetim Ve Demokrasi Akademisi Vakfı Yayını, 355-385.

Önder, Ö. (2013). Yerelleşme Ve Yerel Demokrasinin Güçlendirilmesi Bağlamında Yerel Katılım. *Uluslararası Yönetim İktisat Ve İşletme Dergisi*, 9(18), 311-326.

Özbudun, E. (2014). Türk Anayasa Hukuku. 15. Baskı, Ankara: Yetkin Yayınları.

Özgür, H. ve Savaş Yavuzçehre, P. (2016). Türkiye’nin Büyükşehir Belediyesi Sistemi:1982-2015. *Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(1), 903-926.

Tuncer, E. (2006). Türkiye’de Seçim Uygulamaları/Sorunları Işığında Temsilde Adalet-Yönetimde İstikrar İlkelerinin İşlevselliği. *Anayasa Yargısı*, 22(1), 167-182.

Uslu F. ve E. Demir (2023). Nitel Bir Veri Toplama Tekniği: Derinlemesine Görüşme. *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 40(1), 289-299.

Üzeltürk, S. T. (2006). Türk Anayasa Mahkemesi Kararlarında Seçim Sistemleri. *Anayasa Yargısı*, 23, 237-278.

Yalçındağ, S. (1992). Güçlü ve Özerk Yerel Yönetimler Demokrasimizin ve Yönetim Sistemimizin Temel Kuruluşları Olmalıdır. *Çağdaş Yerel Yönetimler*, 1(2), 3-8.

Yalçındağ, S. (1997). Yerel Yönetimlerde Profesyonel Yöneticilik. *Çağdaş Yerel Yönetimler*, 6(3), 3-21.

Yaman, M. ve M. Küçükşen (2018). Yerel Yönetimlerin Demokratikleşmesi Açısından Yerel Katılımın İncelenmesi. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* (55), 247-259.

Yaylı, H. ve G. Eroğlu (2015). Yerel Katılım Bağlamında Türkiye’de Kadın Temsili. *International Journal of Science Culture and Sport*, (Özel Sayı 3), 504-524.

Yeter, E. (1996). İl Genel Meclislerinin Oluşumu, Çalışma Esas ve Usulleri, Üyelerinin Mali ve Sosyal Hakları. *Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi*, 5(5), 37-50.

eskisehir.bel.tr/meclis-uyeleri, e.t.: 10.08.2023.

<https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=49685>, e.t.: 12.08.2023.

Extended Summary

Views of Mayors About the Election and Qualifications of Municipal Council Members: A Sample of Eskişehir

Local governments are autonomous public administrations that are widely recognized as democratic. While the effectiveness function is view as a central element in the establishment of organizations, democracy in local governments means more value than effectiveness. The fact that the democratic aspect of local governments, determined through elections by the people of the region, has come before the function of providing local services has been the center of discussions for a long time. Undoubtedly, the success and competence of local governments are evaluated by meeting criteria such as freedom, effectiveness, democracy, and participation. However, as previously indicated, democracy has a meaning beyond the effective functioning of these administrations.

The determination of decision-making bodies through elections is undoubtedly the fundamental principle of local democracy. The fact that the governing bodies are elected to take and operate local decisions gives political legitimacy to the

representative authority. Since the regulation regarding metropolitan administrations moved a certain proportion of council members from districts to the metropolitan municipal council, this practice was criticized in terms of fairness in representation within the scope of the population factor. Establishing the metropolitan municipality council in this way also affected the expertise commissions, resulting in the members who presided over the district municipality council commission serving the same duty as the metropolitan expertise commission. Thus, the possibility of the district's interests taking precedence over the province's interests was discussed.

On the other hand, the mayor's party mostly provides numerical superiority in shaping the municipal council. Thus, people who were engaged in politics together in the same political party organization before the election can take part in the municipal government as staff when their party wins the election. This situation gives the mayor considerable administrative power. However, it is a question to what extent the mayor needs the knowledge and experience of the members of the municipal council, which includes people elected from the political party to which the mayor belongs. In this framework, the aim of the study is to identify and evaluate the opinions of mayors on the method of election and qualifications of Metropolitan Municipality council members. For this purpose, within the framework of in-depth interviews with the metropolitan mayor and district mayors in Eskişehir, the mayors were asked questions based on issues such as fairness in representation, factors affecting the appropriateness of municipal council decisions, professional organizations' expressing opinions in the municipal council on issues related to their areas of expertise, the structure and decisions of the specialized commission, and the representation of women in the municipal council. In the theoretical part of the study, "Mayor-Council Relationship in Municipalities" and "Reflections of the Principle of Justice in Representation on the Metropolitan Municipal Council" were mentioned, and in the method part, the interviews with the mayors and their answers were analyzed.

In the study, the election and qualifications of metropolitan municipality council members, fairness in representation, the structure and functioning of specialized commissions and the proportion of women members in the council were evaluated within the framework of the opinions of mayors. In the research conducted in the sample of Eskişehir Metropolitan Municipality, in-depth interviews, a qualitative method, were conducted with the Mayor of the Metropolitan Municipality and 13 district mayors.

The findings of the study are as follows: Mayors think that the election criteria are sufficient to ensure high democratic participation in the elections. They emphasized that although it is generally desired that members be selected from people with certain expertise, party preferences are effective.

With respect to the makeup of the metropolitan municipal council, over half of the mayors stated that the fair representation principle was violated and that the council failed to adequately represent the interests of voters. Mayors of rural districts, especially those with a population of less than 10 thousand, complained about the low representation rate of the number of members coming from their districts in the metropolitan municipal council.

Regarding the direct involvement of members of the metropolitan municipal council in the metropolitan council based on the demographic distribution of their respective electoral districts, two opposing viewpoints have come forward. Half of the mayors advocated that the council members should be determined by the voters living within the provincial borders, similar to the election method of the metropolitan mayor. The mayors, who advocated the other view and all represented the rural district, shared their concern that expressing the district's needs and demands in the municipal council would be limited. In this context, they emphasized that they were in favor of the continuation of the current election system.

Considering the municipal council as a political formation, mayors claimed that determining members based on expertise within the scope of the formation of expertise commissions did not comply with the reality of elections. However, all mayors evaluated the participation of experts from outside the council, neighborhood headmen, representatives of non-governmental organizations, and professional organizations in the expertise commission meetings positively. According to the mayors, especially, the analysis of technical items submitted to the commissions by the invited experts and the report to be prepared in this context will affect the appropriateness of the council's decisions.

In the study, mayors were also asked about their opinions on the formation of expertise commissions in the Metropolitan Council and the members taking part in the same specialized commissions. A significant majority of mayors evaluated it negatively that the council members who are the chairman and/or members of the council expertise commission in their own district municipality also serve as the chairman and/or members of the same commission in the metropolitan municipality council. It was claimed by the mayors that a member elected from the district would primarily focus on the interests of the district, in which case the interests of the province would be secondary.

Mayors, who were asked their opinions about the proportion of female council members in the municipal council, expressed with a common voice that the number of female council members should be increased. They pointed to the low number of women members in political parties and the fact that women are more distant from politics, especially in rural areas, as reasons for the insufficient number of women in municipal council.

In the study, it was determined that the disproportionate representation of members from district municipal councils in the metropolitan council was one of the important problem areas. As a requirement of democracy, emphasizing the right to be elected rather than looking for qualifications in determining the members of the municipal council is a correct approach.

In the study, it was determined that the disproportionate representation of members from district municipal councils in the metropolitan council was one of the important problem areas. As a requirement of democracy, emphasizing the right to be elected rather than looking for qualifications in determining the members of the municipal council is a correct approach. However, the fact that the municipal council has the authority to benefit from the opinions of experts on technical issues eliminates the need to seek special knowledge and skills in candidacy for council membership. In decisions where the opinions of the parliamentary expertise commissions are requested, the members' rightfully concentrating more on the benefit of the district to which they are elected may prevent a holistic view of the general benefit of the province. In this way, the interests of the district will take precedence over the interests of the province. Another issue regarding the municipal council is related to the number of female representatives. The fact that women working in public and private sector organizations are given limited opportunities at management levels is also seen in politics and parliamentary memberships. In this regard, it is thought that a wider space should be opened for women in politics and administration in order to ensure equality of opportunity between men and women.